

Пункт 69, завдання 91

Аналітична записка

щодо забезпечення розвитку інфраструктури для дистанційної форми здобуття освіти з урахуванням різних суспільних груп

Дистанційне навчання, спричинені пандемією COVID-19, а потім повномасштабною збройною агресією проти України - змінили умови здобуття загальної середньої освіти. Зокрема, кількість дітей, які навчались дистанційно або змішано, зросла, що створило виклики щодо якості, соціалізації, технічної оснащеності та безпеки.

Політика Міністерства освіти і науки України «Школа офлайн» ініційована як відповідь на ці виклики - мета полягає у поверненні дітей до очного навчання там, де це безпечно можливо, а також у підвищенні якості дистанційної/змішаної освіти там, де очне навчання наразі не забезпечене.

Окрім того, політика враховує специфіку регіонів із підвищеним ризиком (прифронтові області, тимчасово окуповані території) і дітей, які перебувають за кордоном або внутрішньо переміщені.

Міністерство освіти і науки України визначає, що пріоритетом освітньої політики в нинішніх умовах є не лише повернення дітей до очного навчання, а й гарантування якості освіти для тих, хто з об'єктивних причин не може відвідувати школу. Тому поряд із розвитком мережі очних закладів держава підтримує функціонування дистанційних класів із чітко визначеними вимогами до організації навчання, забезпечення педагогічними кадрами та цифровими ресурсами. Також особлива увага приділяється дітям, які перебувають за кордоном або на тимчасово окупованих територіях, для них забезпечується можливість навчання за програмами українознавчого компонента з метою збереження зв'язку з українською системою освіти.

Важливим аспектом реалізації політики «Школа офлайн» є формування безпечного освітнього середовища. Значна кількість шкіл уже обладнана укриттями, проводиться облаштування додаткових безпечних просторів, закупівля шкільних автобусів, оновлення матеріально-технічної бази. У співпраці з міжнародними партнерами МОН продовжує реалізовувати проекти відновлення пошкоджених закладів освіти, а також цифровізації процесів управління освітою.

Очікуваними результатами реалізації політики є збільшення частки учнів, які здобувають освіту очно, там, де це можливо, покращення

соціалізації дітей, підвищення якості навчання, а також створення умов для ефективного поєднання очної та дистанційної освіти в системі загальної середньої освіти України. Політика також сприятиме розвитку людського потенціалу, відновленню довіри до державної системи освіти та підвищенню її стійкості в умовах надзвичайних обставин.

Водночас реалізація політики супроводжується низкою викликів. Серед них - складна безпекова ситуація в окремих регіонах, обмежені фінансові та кадрові ресурси, недостатнє технічне забезпечення закладів освіти, а також потреба у гнучкому нормативному врегулюванні питань, пов'язаних із різними формами навчання. Важливою умовою успіху політики є збереження балансу між безпекою учасників освітнього процесу та правом кожної дитини на якісну освіту.

Враховуючи виклики, що постають перед очною формою здобуття освіти Міністерством освіти і науки України розроблено низку нормативно-правових актів, які спрямовані на покращення якості дистанційного навчання.

Типова освітня програма для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України, затверджена наказом МОН від 21 липня 2025 року № 1047.

Для закладів освіти, що працюють на тимчасово окупованих територіях, Міністерством розроблено типову освітню програму, яка враховує особливості роботи в умовах обмеженого доступу до української системи освіти. Ця програма спрямована на забезпечення повного охоплення українознавчого компонента, зокрема української мови, літератури, історії та культури, інтегрованого у навчальні предмети.

Типова програма передбачає:

- типові навчальні плани з предметами українознавчого компонента;
- гнучкий розподіл годин між предметами відповідно до потреб учнів;
- можливість вивчення мови і літератури корінного народу або національної меншини;

- додаткові години на індивідуальні консультації, групові заняття, зокрема й підготовку до ДПА та НМТ;

- можливість створення індивідуальної освітньої траєкторії для подолання освітніх втрат і розривів у навчанні.

Навчання може бути організовано в асинхронному режимі з використанням відеозаписів уроків, зокрема на платформі «Всеукраїнська школа онлайн», а також інших освітніх платформах і ресурсах - відповідно до освітніх потреб учнів.

Учні, які проживали або перебували на ТОТ і не мали змоги навчатися в українській системі освіти, після переїзду на територію, підконтрольну Україні, можуть продовжити навчання за цією Типовою освітньою програмою.

Навчання за програмою триватиме до кінця навчального року, у якому відбулося переміщення. З початку наступного навчального року такі учні навчатимуться за загальними Типовими освітніми програмами, затвердженими МОН.

Навчання відбувається на підставі заяви батьків (законних представників) або повнолітнього учня.

Зміни до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 29 липня 2025 року № 1071 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 08 вересня 2025 року за № 1291/44697).

Міністерство освіти і науки України внесло зміни до Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти, затвердженого наказом МОН від 16 квітня 2018 року № 367, з метою забезпечення доступності української освіти для дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації та одночасно здобувають освіту у закладах країни перебування. Зміни передбачають доповнення Порядку новим розділом, який регламентує зарахування та переведення учнів до закладів освіти з українознавчим компонентом, де освітній процес організовується дистанційно за допомогою цифрової платформи АІКОМ і за Типовою освітньою програмою для таких учнів.

Заяви про зарахування подаються відповідно до загальних правил Порядку та містять повну інформацію про учня та заявника, включаючи прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, серію та номер свідоцтва про народження, а також контактні дані. Заклади освіти розглядають заяви протягом п'яти робочих днів у порядку їх надходження, а заявники отримують сповіщення про статус розгляду через електронний кабінет у

АІКОМ. Відмова у зарахуванні можлива лише у випадках, коли неможливо підтвердити дійсність свідоцтва про народження, встановити законність представника дитини або сформувати дистанційний клас через обмежену кількість учнів на 1 серпня поточного року. У разі відхилення заяви заявник може подати нову заявку, зберігаючи дату та час первинної подачі, або скасувати попередню заявку та подати нову без збереження часу попередньої.

Заклади освіти з українознавчим компонентом забезпечують формування дистанційних класів відповідно до законодавства, а не пізніше 1 серпня видається наказ про зарахування або переведення учнів. Протягом навчального року зарахування здійснюється по мірі надходження заяв до відповідних дистанційних класів.

Внесені зміни дозволяють забезпечити прозорість та ефективність процесу зарахування учнів, які перебувають за межами України, гарантують доступність української освіти в дистанційному форматі, підтримують культурну та національну ідентичність дітей і створюють умови для системного та безперервного навчання за українознавчим компонентом.

Нова редакція Типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 07 серпня 2025 року № 1119.

Міністерство освіти і науки України затвердило зміни до Типової освітньої програми, що передбачає навчання українознавчого компонента для дітей, які проживають за кордоном та відвідують місцеві школи. Відповідно до внесених змін, учні та учениці за кордоном отримують можливість вивчати не лише предмети українознавчого компонента, а й додаткові навчальні дисципліни за власним вибором. Це дає змогу враховувати освітні потреби дітей, зокрема підготовку до Національного мультипредметного тесту (НМТ), зокрема з математики, фізики, англійської мови або інших предметів.

Типова освітня програма містить:

перелік предметів та інтегрованих курсів навчального плану типових освітніх програм України, які не передбачені навчальними планами закордонних шкіл;

рекомендації щодо розподілу навчальних годин на тиждень для вивчення предметів;

вимоги до осіб, які можуть здобувати освіту за цією програмою;

рекомендації щодо форм організації освітнього процесу;

опис інструментарію оцінювання навчальних досягнень учнів.

Українознавчий компонент є скороченою освітньою програмою для українських школярів, які тимчасово перебувають за кордоном. Вона дозволяє зменшити навчальне навантаження та зберегти зв'язок з українською системою освіти, забезпечуючи продовження освітнього процесу відповідно до національних стандартів.

Наказ Міністерства освіти і науки України від 05 вересня 2025 року № 1213, положення якого регулюють особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні та забезпечення безперервності здобуття повної загальної середньої освіти.

Основна мета документа полягає у створенні правових механізмів, які забезпечують безперервність освітнього процесу, гнучкість його організації та можливість здобуття освіти незалежно від місця перебування учнів. Особлива увага у змінах приділена розвитку дистанційного навчання та впровадженню гнучких форм організації освітнього процесу.

Зміни охоплюють положення, що регламентують переведення учнів, індивідуальну, інституційну, дуальну та дистанційну форми здобуття освіти. В умовах воєнного стану запроваджується низка винятків і додаткових можливостей для учнів, батьків та закладів освіти. Зокрема, надається право учням 3–10 класів повторно навчатися у тому самому класі за заявою батьків, а також передбачено можливість проведення річного оцінювання та державної підсумкової атестації упродовж наступного навчального року.

Особливий акцент зроблено на розвитку дистанційної форми здобуття освіти як основного інструменту забезпечення доступу до навчання в умовах воєнного стану. Навчальні плани дистанційних класів мають передбачати вивчення всіх обов'язкових предметів для учнів, які перебувають на підконтрольних Україні територіях, а також українознавчих навчальних предметів — для тих, хто проживає за кордоном або на тимчасово окупованих територіях. Це спрямовано на підтримку

зв'язку українських дітей із національною освітньою системою та забезпечення єдності освітнього простору.

У випадку, коли на території громади не сформовано класи з очною чи дистанційною формами навчання, засновник закладу освіти зобов'язаний визначити один заклад, який організовує навчання дистанційно або індивідуально. Такий підхід дозволяє охопити освітнім процесом усіх дітей незалежно від місця проживання та безпекової ситуації.

Окрім того, у змінах передбачено можливість застосування змішаного навчання, коли очна форма поєднується з дистанційною у певній послідовності (наприклад, «тиждень через тиждень»). Очна або змішана форма може реалізовуватися лише за наявності належних умов безпеки — укриттів, розташованих не далі ніж за 500 метрів від закладу освіти, та відповідної матеріально-технічної бази.

Таким чином, запропоновані зміни забезпечують гнучкість освітньої системи, розширюють можливості здобуття дистанційної освіти для учнів, які перебувають у різних умовах, та гарантують безперервність навчання навіть у складних безпекових обставинах. Документ сприяє реалізації права кожної дитини на освіту незалежно від місця проживання, сприяючи збереженню єдності українського освітнього простору під час війни.